

Abstrakt

Smlouva o běžném účtu a některé související otázky podle české a evropské právní úpravy

Hlavní těžiště disertační práce je zaměřeno na rozbor právní úpravy smlouvy o běžném účtu. Platné právní předpisy upravují smlouvu o běžném účtu v obchodním zákoníku. Vedle obchodního zákoníku se na smlouvu o běžném účtu vztahuje i úprava obsažená v zákoně č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších právních předpisů. V tomto zákoně je upravena zejména smlouva o platebních službách, platební styk a práva a povinnosti poskytovatelů platebních služeb a uživatelů platebních služeb.

Disertační práce obsahuje zkoumání podstaty institutu běžného účtu. V souvislosti s podstatou běžného účtu je zkoumán i vztah tohoto právního pojmu k vymezení pojmu bankovní vklad. Zároveň se pojednává i o otázkách vlastnictví peněžních prostředků na běžném účtu v současné právní úpravě obsažené zejména v obchodním zákoníku, zákonu o platebním styku a zákonu č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších právních předpisů.

Smlouva o běžném účtu je naukou řazena mezi bankovní smlouvy (obchody) nebo smlouvy bankovních služeb. Jako bankovní smlouvy jsou označovány smluvní typy upravené v obchodním zákoníku, u nichž jedním z účastníků musí být obligatorně banka. V této souvislosti disertační práce blíže vymezuje postavení banky vyplývající ze zákona o bankách a obsahuje vymezení dalších možných účastníků smlouvy o běžném účtu.

Smlouva o běžném účtu může být při splnění určitých podmínek i smlouvou spotřebitelskou. Disertační práce provádí utřídění ustanovení právní úpravy, které dopadají na spotřebitele jako účastníka smlouvy o běžném účtu. Jde zejména o úpravu obsaženou v zákoně o platebním styku, který chrání spotřebitele a některé podnikatele, a právní úpravu obchodního zákoníku odkazující mj. na úpravu spotřebitelských smluv v občanském zákoníku.

Evropská i česká právní úprava chrání spotřebitele v závazkových vztazích. Právní úprava ochrany spotřebitele se vztahuje i na uzavírání smluv o běžných účtech. V rámci této problematiky disertační práce pojednává zejména o právní úpravě ochrany spotřebitele vyplývající z obchodního a občanského zákoníku a ze zákona o platebním styku, a to i v souvislostech příslušných evropských předpisů.

Pro určení, která tuzemská právní úprava platí pro smlouvu o běžném účtu, je rozhodující, zda smlouva o běžném účtu je smlouvou o platebních službách. Část třetí díl XXIII Smlouva o běžném účtu je obsažena v ustanoveních § 708 až 715a ObchZ. Z § 708 odst. 3 ObchZ však vyplývá, že některá ustanovení tohoto dílu se nepoužijí pro smlouvu o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách podle zákona upravujícího platební styk. Důsledkem právní úpravy obsažené v § 708 odst. 3 ObchZ je rozštěpení regulace smlouvy o běžném účtu. Pro smlouvu o běžném účtu, která není smlouvou o platebních službách, § 708 odst. 3 ObchZ neplatí a tudíž se použije úprava obsažená v § 708 odst. 1 a 2 až § 715a ObchZ. Úprava obsažená v § 708 odst. 3 ObchZ připouští, že i při vymezení smlouvy o běžném účtu zakotveném v § 708 odst. 1 ObchZ mohou nastat případy, kdy smlouva o běžném účtu není smlouvou o platebních službách.

Disertační práce provádí rozbor důsledků rozštěpení právní úpravy smlouvy o běžném účtu v obchodním zákoníku.

Vzhledem k významu právní úpravy obsažené v zákoně o platebním styku disertační práce provádí analýzu zejména ustanovení týkajících se platební služby obecně a ustanovení týkajících se rámcové smlouvy o platebních službách s důrazem na vztah k právní úpravě smlouvy o běžném účtu.

Disertační práce zároveň pojednává o povinnostech poskytovatele platebních služeb ještě před uzavřením smlouvy o běžném účtu a v průběhu trvání závazků ze smlouvy o běžném účtu.

Evropské právo sleduje zejména vytvoření jednotného vnitřního trhu. Pro vytvoření jednotného vnitřního trhu je nezbytné, aby byly zrušeny všechny

vnitřní hranice, aby tak byl umožněn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Zásadní důležitosti proto nabývá řádné fungování jednotného trhu platebních služeb. Běžný účet a jeho právní úprava je chápána jako součást platebních služeb. V této souvislosti disertační práce obsahuje rozbor příslušných předpisů evropského práva regulujících problematiku platebních služeb.

V této části disertační práce je provedeno utřídění evropských právních předpisů se vztahem ke smlouvě o běžném účtu a souvisejícím otázkám. Disertační práce zahrnuje analýzu relevantních ustanovení klíčových předpisů s ohledem na potřebu eurokonformní interpretace tuzemské právní úpravy.

Až do vydání směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES, byly jednotlivé trhy platebních služeb organizovány odděleně podle právních předpisů členských států a právní rámec pro platební služby byl roztříštěn do 27 vnitrostátních právních systémů.

Záměrem směrnice o platebních službách na vnitřním trhu je stanovit moderní a soudržný právní rámec pro platební služby na úrovni Evropské unie, který je neutrální, a tím zajistit rovné podmínky pro všechny platební systémy s cílem zachovat možnost volby spotřebitele. Možnost volby by měla znamenat významný krok vpřed z hlediska nákladů pro spotřebitele, bezpečnosti a efektivnosti ve srovnání s dosavadními vnitrostátními systémy.

Zásadní dopad pro úpravu běžného účtu představují ve směrnici o platebních službách na vnitřním trhu především regulace těchto otázek:

- a) poskytování informací uživatelům platebních služeb,
- b) umožnění mobility uživatelů platebních služeb,
- c) odpovědnost za neautorizované platební transakce,
- d) stanovení doby pro provedení platební transakce a způsobu určení poplatků za provedení platební transakce,
- e) mimosoudní řešení sporů.

Evropská i tuzemská právní úprava ochrany spotřebitelských práv vyžaduje i pro oblast řešení sporů vyplývajících ze smlouvy o běžném účtu a ze zajišťování platebních služeb zavedení levného a rychlého způsobu rozhodování sporů, popř. řešení stížností. Česká republika k tomuto účelu zřídila finančního arbitra. V disertační práci je zahrnuta analýza právní úpravy postavení, působnosti a pravomoci finančního arbitra a právní úpravy řízení před finančním arbitrem podle zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších právních předpisů.

Disertační práce obsahuje i stručný rozbor právní úpravy závazků ze smlouvy o účtu schválené právní úpravy nového občanského zákoníku.

Disertační práce shromažďuje a třídí právní úpravu regulující smlouvu o běžném účtu a některé související otázky v českém a evropském právu, za pomoci dostupné odborné právní literatury a judikátů soudů provádí její kritickou analýzu a v závěru navrhuje možné způsoby odstranění nedostatků.